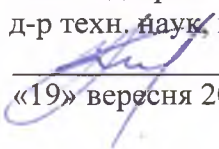

Затверджую
Проректор з наукової роботи
Національного університету
кораблебудування
імені адмірала Макарова
д-р техн. наук, професор
 Г. В. Павлов
«19» вересня 2025 р.

ВИСНОВОК

міжкафедрального семінару Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова щодо наукової новизни, теоретичного та практичного значення результатів дисертаційної роботи Малишевої Дар'ї Романівни «Формування соціально-громадянської компетентності у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в проєктній діяльності», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Витяг

з протоколу № 1 засідання міжкафедрального семінару
Навчально-наукового педагогічного інституту імені В. О. Сухомлинського
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

від «19» вересня 2025 року

ПРИСУТНІ:

1. Степанова Т.М., д-р пед. наук, професор, директор Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова.
2. Гладищев В.В. д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту.
3. Султанова Н.В., д-р пед. наук, доцент, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту.
4. Ситченко А.Л., д-р пед. наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту.
5. Мозговий В.Л, д-р пед. наук, професор, заступник директора з навчально-наукової роботи Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова.
6. Рогальська-Яблонська І.П., д-р пед. наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти.
7. Трифонова О.С., д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти.
8. Рогальська Н.В. - канд. пед. наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти.

9. Курчатова А.В. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти.
10. Тесленко С.О. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти.
11. Корнієнко І.А. - канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту.
12. Парфентьева І.П.. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва.
13. Тимченко А.А. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти.
14. Литвиненко І.С. - канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології.
15. Щербак І.В. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва.

Із присутніх: 5 докторів наук та 5 кандидатів наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Голова засідання – Степанова Т.М., д-р пед. наук, професор, директор ННІПО імені В.О.Сухомлинського.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційної роботи аспірантки кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Малишевої Дар'ї Романівни на тему «Формування соціально-громадянської компетентності у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в проєктній діяльності», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/педагогіка.

Науковий керівник – Рогальська-Яблонська І.П., д-р пед. наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти.

Тему дисертації затверджено 01.11.2021 р. на засіданні вченої ради МНУ імені В.О. Сухомлинського, протокол № 4. Роботу виконано на кафедрі педагогіки та освітнього менеджменту Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова.

СЛУХАЛИ: доповідь аспірантки кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Малишевої Дар'ї Романівни за матеріалами дисертації «Формування соціально-громадянської компетентності у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в проєктній діяльності».

По доповіді Малишевої Д.Р. було поставлено 15 запитань, на які доповідачка надала правильні та ґрунтовні відповіді. Запитання ставили Степанова Т.М., д-р пед. наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти; Мозговий В.Л., д-р пед. наук, професор, заступник директора з навчально-наукової роботи Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова; Гладищев В.В. д-р пед. наук, професор,

завідувач кафедри педагогіки та освітнього менеджменту; Трифонова О.С., д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти; Ситченко А.Л., д-р пед. наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту; Султанова - д-р пед. наук, доцент, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту; Рогальська Н.В., канд. пед. наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти; Курчатова А.В. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти; Тесленко С.О. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти; Корнієнко І.А. - канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту; Парфентьева І.П. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва; Тимченко А.А. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти; Литвиненко І.С. - канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології; Щербак І.В. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва.

ВИСТУПИ ПРИСУТНІХ:

З характеристикою наукової зрілості здобувача виступила науковий керівник – д-р пед. наук, професор Рогальська-Яблонська І.П. У своєму виступі вона відзначила успішне виконання аспіранткою індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи. Дисертація є результатом самостійного дослідження та завершеною науковою працею, має наукову новизну та виконана на належному науковому рівні (висновок додається).

З оцінкою дисертації Малишевої Д.Р. виступила Султанова Н.В., д-р пед. наук, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту. У своєму виступі зазначила, що запропонована до захисту тема дисертації Малишевої Д.Р., є актуальною та доцільною до наукового пошуку. Аналіз змісту дисертаційної роботи надає підстави стверджувати, що окреслені завдання виконано на достатньому науковому рівні й мету дослідження досягнуто. Авторкою сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків і рекомендацій, які відзначаються науковою новизною. У роботі досить повно проаналізовано теоретичні та методичні основи формування соціально-громадянської компетентності старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення у проєктній діяльності. Здобувачем вдало, на нашу думку, визначено критерії, показники та схарактеризовано рівні соціально-громадянської компетентності дітей з порушеннями мовлення, визначено та реалізовано педагогічні умови, що забезпечили ефективність цього процесу. На етапі формувального експерименту автором експериментально апробовано педагогічні умови та блоки корекційно-розвиткової роботи, реалізація яких сприяла формуванню соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення в закладах дошкільної освіти. Переконливими є результати дослідно-експериментальної роботи. Сформульовані загальні висновки дають узагальнене уявлення про результати дослідження. Апробація результатів дослідження здійснювалися на шести науково-практичних конференціях та у шести публікаціях автора. В опублікованих працях

дисертанти у повному обсязі висвітлені основні наукові положення та висновки дисертації. Оформлення списку використаних джерел здійснено у відповідності до останніх нормативних вимог. Водночас, робота могла б ще більше вигравати й уможливити перспективи свого розвитку, про які запитував Володимир Володимирович, якби до неї було додано словничок допоміжних слів або виразів для логопедів під час роботи з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення з метою формування в них соціально-громадянської компетентності. Також актуальність теми підсилюється тим, що проблематика соціально-громадянської компетентності та застосування проектної діяльності активно досліджується й у міжнародному науковому просторі. Тому доцільно було б розширити список використаних джерел сучасними зарубіжними публікаціями. Це не лише підкреслить міжнародний контекст дисертації, а й дозволить здійснити ширше порівняння із зарубіжним досвідом, що додатково підсилить наукову новизну та цінність дослідження. Проте, окремі пропозиції та дискусійні моменти не мають принципового характеру та не знижують позитивну оцінку дисертації в цілому, а також розроблених авторкою основних наукових положень, висновків та одержаних результатів дослідження. У цілому дисертаційна робота Малишевлі Д.Р. є самостійним завершеним науковим дослідженням, містить наукову новизну, відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» та вимогам, передбаченим «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 року № 341 та від 19.05.2023 року № 502), і може бути представлена до публічного захисту для присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта, педагогіка», за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки (рецензія додається).

З оцінкою дисертації Малишевої Д.Р. виступила Трифонова О.С., доктор пед. наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти. У своєму виступі вона відмітила, що проблема формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення виникає у зв'язку із наявними у цих дітей мовленнєвими порушеннями, які мають взаємозв'язок з іншими сторонами їхнього психічного розвитку, ускладненнями внаслідок цього можливостей вільного спілкування з дорослими та однолітками, труднощами у налагоджуванні міжособистісних стосунків, комунікації у соціумі, що призводить до зниження рівня психосоціального і особистісного розвитку і обмежує можливості у пізнанні суспільного довкілля та формуванні соціально-громадянської компетентності таких дітей. Рецензент відзначила, що дисертацію здобувачки підпорядковано єдиній логіці й в ній достатньо повно презентовано хід і результати дослідження: у вступі чітко сформульовано мету і завдання дослідження, його об'єкт та предмет,

актуальність, наукову новизну та практичне значення результатів дослідження, у трьох розділах висвітлено теоретичну основу дослідження, представлено хід і результати констатувального і формувального етапів експерименту, обґрунтовано наукові положення й отримані результати, зроблено висновки. Рецензент наголосила, що робота ґрунтується на широкій джерельній базі, включаючи нормативні документи, дисертаційні дослідження, наукові статті, що засвідчує достатньо високий ступінь інформативності та аналітичний рівень виконаної роботи. Наведені автором висновки є достовірними і відповідають поставленим завданням дослідження. Зважаючи на актуальність досліджуваної проблеми, висловлюємо побажання: розробити методичний посібник чи рекомендації для вихователів закладів дошкільної освіти з використання проєктної діяльності у формуванні соціально-громадянської компетентності дошкільників, які мають мовленнєві труднощі. Побажання має рекомендаційний характер і не впливає на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. За результатами рецензування дисертаційної роботи Малишевої Д.Р. встановлено коректність посилань на першоджерела текстових матеріалів та навмисних викривлень або ознак академічного плагіату не виявлено. Отже, вищевикладене дає підстави для висновку, що дисертаційна робота Малишевої Дар'ї Романівни «Формування соціально-громадянської компетентності у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в проєктній діяльності» є завершеним, методологічно і теоретично обґрунтованим, самостійним науковим дослідженням, яке може бути представлено до публічного захисту зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

З оцінкою дисертації також виступив Ситченко А.Л., д-р пед. наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту. Він зазначив, що представлена робота виконана у повній відповідності до дисертаційної роботи зазначеного рівня і спеціальності. Достовірність одержаних дисертантом результатів забезпечується використанням системи взаємодоповнюючих методів дослідження, досить значної кількості використаних джерел та репрезентативністю вибірки. Шляхом дотримання чіткого алгоритму проведення експериментальної роботи та опису способів аналізу отриманих результатів дослідження досягнута ефективність дослідно-експериментальної роботи. Такий підхід засвідчує здатність здобувача науково грамотно подати теоретичний та експериментальний матеріал та надати йому чіткості й визначеності. Отже, дисертаційна робота Малишевої Д.Р. є самостійним завершеним науковим дослідженням, містить наукову новизну, відповідає вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» і може бути представлена до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

З оцінкою дисертації також виступила Степанова Т.М. д-р пед. наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти. У своєму виступі вона відмітила, що тема є актуальною, оскільки суттєвою прогалиною в корекційно-педагогічній проблематиці є обмежене коло досліджень, присвячених проблемам особистого та соціального становлення дитини із загальним недорозвиненням мовлення як детермінованого певною соціальною ситуацією процесу, в якому індивідом на основі природних можливостей напрацьовується здатність до продуктивної соціальної взаємодії у різних життєвих обставинах (як критичних, так і повсякденних), забезпечується успішність у різних видах діяльності у суспільстві, здатність до розв'язання конкретних соціальних завдань, з використанням набутих умінь і навичок, навчального і життєвого досвіду, соціальних цінностей і розвинених особистих орієнтацій. Особливо важливим є те, що експериментальна робота базується на використанні проектної діяльності, що допомагає організовувати процеси навчання і виховання дітей з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, інтересів, сильних сторін їхньої особистості, надаючи можливості розв'язання завдання, де це можливо, у власному темпі. Стрижнем проектної технології є самостійна діяльність дітей, що дозволяє їм пізнавати соціальне довкілля, світ людей, набувати досвіду спільної творчої діяльності, формувати емоційно-ціннісне ставлення до соціального оточення. За структурою дисертація містить три розділи, висновки до кожного з них, загальні висновки, додатки та список використаних джерел. Кожний з параграфів чітко розкриває зміст його назви і реалізує заплановані завдання, що дозволяє досягти загальної мети дослідження. Зміст усіх розділів відповідає етапам експериментальної роботи. Дисертація Малишевої Д.Р. відзначається чіткою логічністю викладу інформації, заслуговує позитивної оцінки, має важливе практичне значення і може бути представлена до публічного захисту.

Також до обговорення дисертації Малишевої Д.Р. долучилися Гладишев В.В., д-р пед. наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту; Курчатова А.В. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти; Тесленко С.О. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти; Тимченко А.А. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти; Щербак І.В. - канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва, які відзначили, що здобувачка отримала достатню освітню підготовку в університеті та оволоділа необхідними для виконання досліджень методами, підходами та відповідними компетентностями. Глибоке розуміння дисертанткою складних недостатньо досліджених наукових категорій у галузі педагогічної освіти, уміння аналізувати різноманітні наукові та корекційно-педагогічні проблеми дозволили їй отримати нові теоретичні і практичні результати, які складають підґрунтя подальших наукових розвідок із проблеми навчання і виховання дітей дошкільного віку із порушеннями мовлення. Висунуті положення й узагальнення можуть стати основою для використання у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та логопедів під час формування змісту освітньо-професійних програм їхньої підготовки,

вихователями та логопедами в практиці роботи закладів дошкільної освіти. Результати дослідження сприятливі для фахової перепідготовки слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти, для проведення наукових досліджень у галузі освітніх, педагогічних наук. У роботі представлено нові наукові результати, що відповідають поставленій меті дослідження, а також необхідному рівню дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Дисертація оформлена якісно та пройшла перевірку на відсутність академічного плагіату. Під час обговорення дисертації до аспірантки не було висунуто жодних зауважень щодо основних результатів проведеного дослідження. У цілому дисертаційна робота Малишевої Д.Р. відповідає вимогам до наукових кваліфікаційних праць на здобуття наукового ступеня доктора філософії і може бути представлена до публічного захисту.

УХВАЛИЛИ: прийняти такий висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертаційного дослідження Малишевої Дар'ї Романівни ««Формування соціально-громадянської компетентності у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в проєктній діяльності»»:

1. Актуальність обраної теми дослідження.

Актуальність дисертаційної роботи обумовлюється змінами, що відбуваються в сучасному соціально-культурному просторі України, та викликами, пов'язаними з формуванням активного та відповідального громадянина зі стійкою громадянською позицією, готовністю до виконання громадянських обов'язків; суперечностями між: між нагальною потребою формування соціально-громадянської компетентності дитини та реальним рівнем її сформованості у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення; між вагомим потенціалом проєктної діяльності у формуванні соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення і реальним станом її залучення до корекційно-розвиткового процесу закладів дошкільної освіти.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямками університету та кафедри. Тема дисертації відповідає науковому напрямку кафедри дошкільної освіти та спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Основні результати дисертаційної роботи отримано в рамках Пріоритетних напрямків розвитку науки й техніки в Україні «Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави» відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт кафедри дошкільної освіти ННП імені В.О. Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова: № ДР 0125U000835

«Партнерська взаємодія закладів дошкільної освіти та родини в розвитку і вихованні дітей дошкільного віку в цифровому освітньому просторі».

3. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій забезпечена методологічною обґрунтованістю вихідних положень дисертаційної роботи, визначенням наукових засад дослідження й висвітленням стану розробленості проблеми, а також характеристикою предметної термінології; обґрунтованістю представленої методики діагностики виявлення рівнів сформованості соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення та її відповідністю предмету, меті й завданням роботи, репрезентативністю вибірки респондентів, використаними методами математичної статистики для верифікації діагностичних даних, а також узагальнення останніх та їх інтерпретація.

4. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

Уперше запропоновано розв'язання проблеми формування соціально-громадянської компетентності у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення; визначено сутність і структуру досліджуваного феномену в єдності когнітивного, комунікативного, діяльнісного компонентів; обґрунтовано наукове забезпечення цього процесу на засадах використання проєктної діяльності; визначено та обґрунтовано педагогічні умови формування соціально-громадянської компетентності у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення (організація в групах закладу дошкільної освіти особистісно зорієнтованого процесу в комплексі з корекційно-розвитковою роботою для задоволення соціально-освітніх потреб дітей із загальним недорозвиненням мовлення; створення в закладах дошкільної освіти мовленнєво-розвивального середовища через оптимізацію корекційного інструментарію та використання проєктної діяльності; забезпечення взаємодії команди фахівців та батьків дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення у процесі формування їхньої соціально-громадянської компетентності під час використання проєктної діяльності); визначено критерії, показники та схарактеризовано рівні сформованості соціально-громадянської компетентності старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. *Уточнено* сутність понять «соціально-громадянська компетентність дитини старшого дошкільного віку», «корекційно-розвиткова робота»; *подальшого розвитку* набули наукові підходи до соціалізації дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення, положення щодо функціонального потенцілу проєктної діяльності у вихованні старших дошкільників, удосконалення теорії і методики виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

5. Перелік наукових праць, які відображають основні наукові результати дисертації.

Публікації, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Rogalska-Yablonska I., Melnyk N., Tsvietkova H., Dovdnia S., Malysheva D. Preschoolers with general speech underdevelopment socialization practices in Ukrainian and Swedish preschool education instructions. *Revista de tecnologia de Informacion y Comunicacion en Educacion*. Volumen 17. №9. April-junio 2023. P.161-176. Стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science.

2. Малишева Д.Р. (2022). Проблеми соціалізації дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 44. Том 2. С. 60-64. Фахове видання України Категорії Б.

3. Малишева Д.Р. (2022). Проектна діяльність як чинник формування соціально-громадянської компетентності дітей із загальним недорозвиненням мовлення. *Педагогічні науки: теорія і практика*. №3 (43). С. 31-36. Фахове видання України Категорії Б.

4. Малишева Д.Р. (2023). Аналіз історичних підходів до проблеми вивчення загального недорозвинення мовлення. *Актуальні питання гуманітарних наук міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Випуск № 60. Т.3. С. 176-172. Фахове видання України Категорії Б.

5. Малишева Д.Р. (2023). Соціально-громадянська компетентність дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення: поняття, сутність, особливості. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 61. Том 2. 2023. С. 59-63. Фахове видання України Категорії Б.

6. Малишева Д.Р. (2025). Педагогічні умови формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку із порушеннями мовлення. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. № 2(151). Одеса, 2025. С.118-122.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

7. Малишева Д.Р. Використання проектної технології для формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. *Інноваційні процеси в дошкільній освіті: теорія, практика, перспективи: зб. наукових праць: в 2-х ч. / за заг. ред.: О.О.Максимової, М.А.Федорової*. Житомир: ФОП Левковець, 2022. Ч.1. С. 238-241.

8. Малишева Д. Р. (2022). Використання методу проектів у процесі формування соціально-громадянської компетентності дошкільників. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах»*. Київ (19 грудня, 2022). Івано-Франківськ: «НАІР», 2022. С. 95-99.

9. Малишева Д. Р. (2023). Соціальне становлення дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. *Інноваційні технології в дошкільній освіті – 2023: Збірник наукових статей за матеріалами VI Міжнародної*

науково-практичної конференції «Інноваційні технології в дошкільній освіті – 2023» (м. Переяслав, 27–28 квітня 2023 р.). Л.О. Калмикова (Ред.). Переяслав. Університет Григорія Сковороди в Переяславі. С. 27-31.

10. Малишева Д. Р. (2023). Функціональний потенціал проєктної діяльності у формуванні соціально-громадянської компетентності дошкільників. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звітної науково-практичної конференції Інституту проблем виховання НАПН України за 2022 рік*. Івано-Франківськ: НАІР, . Вип. 11. С. 164-167.

11. Малишева Д. Р. (2024). Роль проєктної діяльності у соціальному становленні дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (21-22 лютого)*. Заг заг. Ред. проф. Зданевич Л.В. Хмельницький: ХГПА. С. 391-395.

12. Малишева Д. Р. (2025). Проблема особистого та соціального становлення дитини дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти: збірник наукових праць / укладачі: . Зданевич Л.В., Мисник О.С., Пісоцька Л.С.* Заг заг. Ред. проф. Зданевич Л.В. Хмельницький: ХГПА. С. 277-480.

6. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Основні наукові результати, висновки та рекомендації, які наведені в дисертації та виносяться на захист, отримано автором самостійно та опубліковано в 12-ти наукових публікаціях. Із них: 5 одноосібних статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань (Категорії Б), 1 стаття (у співавторстві – у зарубіжному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science); 6 праць апробаційного характеру. У статті у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science, «Preschoolers with general speech underdevelopment socialization practices in Ukrainian and Swedish preschool education instructions» (Rogalska-Yablonska I., Melnyk N., Tsvietkova H., Dovdnia S., Malysheva D.) здобувачкою висвітлено теоретичні аспекти та особливості практичних результатів процесу соціалізації дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення у вітчизняних закладах дошкільної освіти.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах, тощо.

Основні положення, висновки та результати дисертації пройшли апробацію на міжнародних конференціях («Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах» (Київ, 2022 р.), «Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура» (Київ, 2022 р.), «Інноваційні процеси в дошкільній освіті: теорія, практика, перспективи» (Житомир, 2022 р.), «Інноваційні технології в дошкільній освіті» (Переяслав, 2023 р.), «Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти» (Хмельницький, 2024,

2025 р.р.); на звітній науково-практичній конференції «Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал». (Київ, 2023 р.), *всеукраїнській науково-практичній конференції «Формування професіоналізму фахівців: виклики сьогодення»* (Переяслав, 2025).

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні діагностичних методик виявлення рівнів сформованості соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення; використанні розроблених методичних матеріалів і проектних технологій для формування досліджуваного феномену у дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Матеріали дисертаційної роботи можуть використовуватися фахівцями-практиками в роботі з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення в закладах дошкільної освіти; у процесі професійної підготовки фахівців в закладах вищої освіти; для фахової перепідготовки слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти; для наукових досліджень у галузі освітніх, педагогічних наук.

9. Практична цінність результатів дослідження.

Результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес закладу дошкільної освіти комбінованого типу (ясла-садок) №31 «Калинка» Черкаської міської ради» (довідка № 32 від 20 серпня 2025 р.), закладу дошкільної освіти спеціального типу №29 «Ластівка» Черкаської міської ради» (довідка № 81 від 12 серпня 2025 р.), закладу дошкільної освіти ясла-садок комбінованого типу №12 міста Умані Черкаської області (довідка № 56 від 12 серпня 2025 р.), закладу дошкільної освіти № 7 «Казка» міста Бар (довідка № 38 від 15 серпня 2025 р.), закладу дошкільної освіти ясла-садок комбінованого типу №9 міста «Сонечко» Переяславської міської ради (довідка № 42 від 20 серпня 2025 р.); Хмельницького закладу дошкільної освіти №30 «Журавлик» Хмельницької міської ради Хмельницької області (довідка № 01-27/25 від 22 серпня 2025 р.).

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладання.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них та загальних висновків, списків використаних джерел (229 найменувань, що охоплюють 24 сторінки) та 9 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 254 сторінок друкованого тексту, основний зміст викладено на 186 сторінках. Дисертація за структурою, мовою та стилем викладання відповідає вимогам до оформлення дисертацій.

11. Дотримання принципів академічної доброчесності.

За результатами науково-технічної експертизи дисертація Малишевої Д.Р. визнана оригінальною роботою, яка не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень.

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертація Малишевої Дар'ї Романівни «Формування соціально-громадянської компетентності у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в проєктній діяльності» є завершеною науковою працею, у якій представлено теоретичне обґрунтування та запропоноване нове розв'язання проблеми формування соціально-громадянської компетентності старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення, окреслено особливості використання проєктної діяльності в корекційно-розвитковій роботі зі старшими дошкільниками з порушеннями мовлення; обґрунтовано педагогічні умови та розроблено етапи корекційно-розвиткової роботи з формування соціально-громадянської компетентності старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення, що має важливе значення для галузі знань 01 Освіта / Педагогіка та спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки:

а) основні результати дисертації відображено в 12-ти наукових публікаціях, із яких 5 одноосібних статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань (Категорії Б), 1 стаття (у співавторстві – у зарубіжному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science); 6 праць апробаційного характеру;

б) дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»;

в) із урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Малишевої Дар'ї Романівни «Формування соціально-громадянської компетентності у старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення в проєктній діяльності» рекомендується до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

2. Пропонувати Вченій раді НУК імені адмірала Макарова створити разову спеціалізовану вчену раду у складі:

Голова:

Степанова Тетяна Михайлівна, д-р пед. наук, професор, професор кафедри дошкільної освіти, в. о. директора ННПІ імені В.О. Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова.

Члени:

Рецензенти:

Султанова Наталя Вікторівна, д-р пед. наук, доцент, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ННПІ імені В.О. Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова;

Трифорова Олена Сергіївна, д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти ННПІ імені В.О. Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова.

Опоненти:

Зданевич Лариса Володимирівна, д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Лемещук Марина Анатоліївна, канд. пед. наук, доцент, в.о. завідувача кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського національного університету.

За ухвалу проголосували:

«За» - 15

«Проти» - немає

«Утримались» - немає

Головуючий на засіданні
міжкафедрального семінару
директор ННПО
імені В.О.Сухомлинського
д-р пед. наук, професор

Тетяна СТЕПАНОВА

Гарант освітньої програми
«Освітні, педагогічні науки»
рівня вищої освіти «Доктор філософії»,
д-р пед. наук, професор

Інна РОГАЛЬСЬКА-
ЯБЛОНСЬКА

Секретар засідання
канд. філол. наук, доцент

Ірина КОРНІЄНКО